

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Naročnino in inserate sprejema upravnništvo v Katoli. Tiskarni Kopitarjeve ulice št. 2.

Rokopis se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Uredništvo je v Semeniških ulicah št. 2, I, 17.

Izhaja vsak dan, izvenredno nedelje in praznike ob pol 6. uri popoldne.

Štev. 113.

V Ljubljani, v torek, 19. maja 1903.

Letnik XXXI.

Za svobodo Hrvatske.

Na nedeljskem manifestacijskem shodu v »Sokolovih« telovadnici v Trstu je bilo, kakor smo kratko sporočili v brzojavkah, okoli 2000 oseb iz vseh slojev tržaških Slovanov, med njimi tudi mnogo socialistnih demokratov.

Zborovalce je pozdravil sklicatelj prof. Matko Mandić, ki je potem v lepem hrvatskem govoru na podlagi zgodovinskih in statističnih dejstev dokazal, kako se je hrvatski narod, oropan vseh političnih in kulturnih pravic, vseh gmočnih sredstev, vsake svobode moral vzdigniti proti svojim dušmanom. Zlasti podatki, koliko Hrvatska plačuje v skupne stroške (18 milijonov kron na leto) in kako so pri tem deželne finance pasivne, dočim narod umira od glada, so v poslušalcih vzbudili najhujši srd ter izzvali krepkih mejklic.

Drugi govornik, dr. Rybář, je v slovenskem govoru, dovršenem v obliki in po mislih, slikal zgodovino Hrvatov, ki so tolikokrat rešili Evropo barbarških napadov, da se je mogla mej tem mirno razvijati, ki so opetovano rešili Avstrijo pogina, kar jim sedaj Avstrija plačuje za uprav turškimi razmerami. Isti govornik je rekel v pričo vladnega zastopnika, da prihajajo Hedervaryjevi vohuni zastoj v Trst iskati »zločinceve«; tu jih ne bodo našli. Oni, ki jih iščejo — so že na varnem.

Tretji govornik pisatelj dr. Tresić-Pavičić je v uprav pesniški vznesenosti slikal skupno zgodovino Hrvatov in Slovencev, kateri poslednji so vedno stali na strani Hrvatov, kedar je trebalo reševati Evropo. Pozival je Slovence, kedar pride dan, da zopet stoje na strani svojih bratov. Kazal je, preletaje zgodovino, kako so Madžari od Hrvatov še vedno dobili »batine«, ter izrekel nado, da jih dobe tudi v bodočnosti. Meč Jelačićev na spomeniku v Zagrebu kaže v smer, kamor jo treba udariti, ako pride čas za to.

Zlasti simpatičen je bil govornik v onem delu, ko je naslikal vso bedo hrvatskega naroda in dodal, da bi vse to odpustili Madžarom, enega pa da jim ne morejo odpustiti, tega namreč, da je judo-madžarska demora-

lizacija razjela hrvatsko inteligenco, iz katere se dandanes rekrutirajo najhujši madžaronski janičarji. Poln zaupanja v moč nepokvarjenega naroda in v bratsko ljubezen Slovencev je zaključil govornik svoj lep govor s ponosnim pozivom, da tudi Slovenci slede glasu, ki jih pokliče v boj proti sovragom.

Socialne demokrate, ki — to se je izvedelo izza kulis — niso prišli z najlepšimi nameni, tudi njih je potegnilo vseobče sveto navdušenje nad stališče, ki ga navadno zavzemajo nasproti slovanstvu, in oni, ki so prišli, da »proklinjajo«, morali so na usta svojega govornika »blagoslovljati«. Sodrug Kopač je v ostrih besedah slikal zlasti trpljenje socialistnih demokratov pod Hedervaryjevim samoderžvom ter izrekel javno in slovesno, da se tudi socialni demokrati čutijo kot del naroda in obsojajo krvoločnosti v sosedni Hrvatski. Predlagal je dodatek k spodnji resoluciji, čemur se je soglasno ustreglo.

Resolucija se glasi:

Z ozirom na to, da je politično in gospodarsko nazadovanje v kraljevinah Hrvatski in Slavoniji, do katerega je dovedel vladni sistem bana Khuen-Hedervaryja po krivičnem tolmačenju hrvatsko-ogrske nagodbe, po nezakonitem omejevanju ustavnih državljanskih pravic, zlasti osebnih svobod, svobode tiska in združevanja, po slabi upravi, po zatiranju narodnega gospodarstva in finančnem izkoriščanju Hrvatske na korist Ogrske, po protizakonitem razobešanju madžarske zastave in usiljevanju madžarskega jezika na hrvatski zemlji — ustvarilo razmere, ki so v protislovju z vsakim pravnim čustvovanjem in ki očitno pokažejo namen, da se na korist madžarskega imperalizma uniči narodno in državno pravo Hrvatske, kar bi bilo na očito škodo Slovencev in Hrvatov tudi v tej državni polovici in Slovanov sploh — izjavljajo Slovenci in Hrvatje iz Trsta in okolice, zbrani na shodu dne 17. maja 1903, svojo solidarnost s pravičnimi težnjami hrvatskega naroda v Banovini, prosvedujejo proti temu, da skupna vlada podpira vlado na Hrvatskem in da daje banu grofu Khuen-Hedervaryju na razpolago skupno vojsko ter jo celo pomnožuje z regimenti iz naše državne polovice, in prosvedujejo proti špijonaži Hedervaryjevih

detektivov v Avstriji ter opozarjajo poslance, naj store potrebne korake, da se izžene Khuenove biriče čez mejo.

Szell v precepu.

Dunaj, 18. maja.

Politični Falbi prorokujejo Szellu še nadalje oblačno vreme. Nikjer se ne svita, po vsoj vise črni oblaki na političnem obzorju. Interpelacije se vrsté, kakor jesenski deževni dnevi, obenem se bliska in treska, da se gospod min. predsednik plašno ozira po zavetju.

Minoli torek je pl. Szell slovesno naglašal neki deputaciji, da hoče z »brezstrastveno vstrajnostjo« polomiti obstrukcijskemu jastrebu drzne peroti. In če do jeseni divja v zbornici zbesnela obstrukcija, vlada se ne udá ter raje častno pade na bojišču za — Košutove čmrle in Apponyjeve muhe. Tako se je pl. Szell še vedno tolažil, obstrukcija pa je segala od vojne predloge na začasni proračun in kvotno deputacijo, kakor plamen v zublji obližuje okna in grede. Ferenc Košut je sicer javno obljubil, da hoče njegova stranka upoštevati zakon ter volitev kvotne deputacije izključiti iz obstrukcije, toda njegovi tovariši gredo z ognjem in mečem v boj proti vsaki vladni predlogi.

Kar pa pl. Szellu dela še večje preglavice, to je pasivno vedenje njegove stranke, ki ima ogromno večino v zbornici. Izpočetka so šli za Szella v boj njegovi merodajni prijatelji. Ti so bili prvi dve leti živa stena proti razposajeni opoziciji. Sedaj pa se zabavajo v stranskih dvoranah ter zanemarjajo stražo, ko obstrukcija meče kalne valove na ministrske sedeže. Ko val za valom buta in pljuska na krov ladije, pozgublja se mornarji v razne kote, le krmar stoji na svojem mestu ter čaka, da se vihra poleže in valovje pomiri.

V večini sami ni prave discipline, odkar so Košutovci pritirali ladijo v »ex lex«, v vrtnice ob štrleči skali. Razne struje se pojavljajo v vladnem taboru, ki je združen pod prapori pl. Szella, pl. Tisze in grofa Apponyja. Pl. Szell je bil napravil veliko taktično napako, ko je brezpogojno uvrstil v svojo armado bivšo Apponyjevo narodno stranko ter tako položil kal razdora. Grof Apponyi po svoji nadarjenosti in zgovornosti presega duševno vse četovodje v vladnem taboru, a ne manj po ambiciji in po madžarskem šovinizmu.

S pomočjo pl. Szella je zasedel v zbornici mesto predsednika, katero bi najraje zamenjal s prvim sedežem mej ministri. In grof Apponyi je kot zbornični predsednik za vlado večja ovira, nego združena opozicija. Grof Apponyi je v zasebnem razgovoru min.

predsedniku za pravočasno rešitev brambene predloge stavljal pogoje, ki se približujejo zahtevam Košutove stranke. S tem je opoziciji utrdil stališče ter obstrukciji nabrusil orožje. Kot predsednik zbornice tolmači grof Apponyi poslovnik tako nepristransko, da ima opozicija večji pogum in večina vladi prepušča vso odgovornost. In če je treba, grofa Apponyja tudi glava boli, da mora ostati doma. Pl. Szell pa ni oni Rakitničan, ki je svojemu licu zvezal kopita ter ga vrgel v vodo, češ: Plavaj ali utoni!

In slučaj je hotel, da je minoli četrtek na peštanskem dvoru vladar prezrl grofa Apponyja, dočim je prijazen nagovoril razne osebe. Ta sfera je vzdignila mnogo prahu osobito v opoziciji, ki se hoče žaljeno čutiti z grofom Apponyjem. Drugi dan je bila ogrska zbornica podobna roju bučel. Apponyjevi pristaši so zahtevali pojasnila in zadoščenja. Pl. Szell je miril na levo in desno, da prepreči parlamentarni izbruh. Posredoval je dalje, da je vladar včeraj sprejel grofa Apponyja v avdijenci. S tem je morda grof Apponyi zadovoljen, a pl. Szell ne še pomirjen, ker kritični dnevi še niso potekali.

Znano je namreč, da je ogrski minister za deželno brambo baron Fejervary vrl vojak, a nasproti poslancem premalo diplomat. S svojimi odgovori in mejklici v razpravi o brambeni predlogi je vlival le olje v obstrukcijski kotel ter pl. Szellu večkrat prekrizal račune.

In ravno grof Apponyi ter baron Fejervary že davno nista politična prijatelja.

Morda moremo v tem dejstvu najti pravi vzrok, da je grof Apponyi delal težave glede vojaških novincev in zato tudi minoli četrtek debelo uro stal bled in zamišljen kakor pozabljen kip v muzeju.

Ta načelna nasprotja pa niso ublažena, in to je, kar more roditi nove nevarnosti za vlado.

Pl. Szell ima v istini mnoge skrbi. V zbornici obstrukcija, v deželi »ex lex«, na Hrvatskem pa nevarni izgredi. Ali je še tega treba bilo, da v hrvatski kraljevini vre mej narodom proti Szellovemu prijatelju grofu Khuen-Hedervaryju? V istini, najspretnější diplomat mora pasti v precep.

Poljaki in vlada.

Precejšnja večina poljskega kluba, posebno pa takozvana podolska frakcija, je silno nezadovoljna s sedanjo Koerberjevo vlado. Ddokaz temu je naslednja izjava nekoga odličnejšega člana poljskega kluba: Ako dr. Koerber odkloni naše zahteve, bo poljski klub sicer dovolil nagodbo, toda drugemu kabinetu. Sredstev in potov imamo dovolj, da vladarja obvestimo o naših razmerah. Nikakor nas ni volja dopustiti, da reducira pomen parlamenta na

LISTEK.

K 25-letnici c. in kr. 19. lovskega polka.

Spisal Fr. Hoenigman.
(Dalje.)

Preiskali so kraj, kamor je naš ponočni stražar ustrelil, in našli ubitega osla. No, ta se je ponoči pasel. Ker ni razumel klica: »Halt, wer da?«, ni zarigal svojega »i ha« in revež je poginil. Vrnivši se oddelek sporoči to majorju. Ta pravi hladnokrvno: »Le ležite, vojaki moji! Saj živimo za kaj družega, kal or za te lumpe!«

Zjutraj ob štiri je bilo treba vstati. Zjutranja zora nam je kaj milo zazorila. Topa sta bila obrnjena eden na cesto proti Stolcu, drugi na kulo pod njami. Ukaz je bil: »Kuhati črno kavo!« Eden oddelek je šel iskati vode k izviru ravno proti Stolcu in sicer precej daleč. To vodo nam je pokazal zviti Turek. Imeli smo vodo prav blizu za seboj, a za njo nismo vedeli.

V času, ko so naši točili vodo v kot

liče, smo zapazili, da gre s hriba dolga vrsta sovražnikov po cesti proti nam. V jutranji solnčni bliščobi ni bilo mogoče razločiti, ali so naši vojaki, ali sovražnik. Častniki so opazovali s svojimi daljnogledi in se pričekali: »Naši so!« »Sovražniki so!« Slednjič so zapazili Mohamedovo belozelena zastavo. Major začne upiti na vodotoče: »Zurück!« »Nazaj!« na vse grlo. Seveda ga ne bi bili slišali, bili so predaleč. Toda čuden slučaj: Ravno k temu izviru prihaja Turek v hitrem tiru in iz samokresa ustrelil dvakrat v zrak. Še hitreje odjaha dalje.

Kdo je bil? Bržkone je bil častniški namestnik Mihalič od 32. infanterijskega polka. Ta si je upal izvršiti predrzni in junaški čin. Tri stotnije tega 32. polka so bile v Stolcu obkoljene od Turkov in vstašev. Ti niso pustili živčevja ne vode avstrijskim vojakom. Pa tudi od njih ni prišlo nobeno poročilo do nas iz trdnjave. Baje je bil tudi zadnji vojaški konj zavžit. Prav huda jim je prela. Da bi jih rešil, se ponudi Mihalič. Vojaško avstrijsko obleko sleče in v spodnji obleki ubeži k Turkom.

Ta dan popoldne je prišel do našega polkovnika tudi župnik Mušič od 15 Črnogorcev spremljan. Mušič je bil hud sovražnik Turkov, znan iz črnogorskih bojev s Turki. Bil je eden izvrstnih voditeljev svojih 1300 mož Črnogorcev, ki so imeli handžar (dolgi nož) za pasom in blizo dva metra dolgo puško na kamen za orožje. Jedli so z nami komis. Ti so za hrbtom napadali našega nasprotnika, dokler ni bil premagan.

Bila je to izvrstna pomoč za nas. Mušič je ostal potem v Mostaru kot zaupljiv služabnik naš. Po kratkem boju 21. avgusta pri Poprat-u smo se 22. vrnili in prišli 23. pred Mostar, kjer smo ostali 24. in 25. avgusta. Dne 26. avgusta morali smo pa proti Buni, kraj, ki ima eno mošejo (turška cerkev) kulo (turški grad) in nekoliko ob obeh straneh potoka Bunice v neredu stojećih turških in srbskih hiš. Pravi katoliki so bili v manjšini kakor skoraj povsod, koder smo hodili. Iz Bune šli smo skozi Blagaj ter prišli 28. avgusta v Nevesinje. Blagaj je nekoliko večji kraj kot Buna. Ima tudi mošejo in je zvezan z lepo cesto z glavnim mestom Mostarom.

Mošeje so rabili naši vojaki za zaloge skoraj po vseh manjših krajih. Dovoljeno je pa bilo hoditi 5 krat na dan na ozki visoki stolp, ki ima samo zanj prostora, in klicati Turke k molitvi.

Tukaj ne smem pozabiti znamenitosti! Lepa pot, kakor nalašč za sprehajališče, pelje iz vasi ob Bunici prav do njenega izvira. Izvira pa Bunica iz prostorne, globoke dupline, ki je od narave obokana kakor kaka klet. V tej votlini prebiva brez števila divjih golobov. Pravijo jim: »Mohamedovi golob«. Zato je pa prepovedano katerega vloviti ali streljati nanje. Te zapovedi nismo natančno držali. Gledali smo pa večkrat, kako je kakov mladič čofnil iz gnezda v vodo in utonil, če je bil tudi Mohamedov. Od izvira kakih 30 korakov je stalo zidano poslopje in notri Mohamedov grob, visoka lesena rakev v sredi postavljena. Ali mislite, da smo mirovali, dokler nismo videli, kaj je notri? Stražo od zunaj, da nas ne vidi kak Turk, drugi pa notri! Privzdignili smo rakev. Spodaj ni bilo nič, kakor par miši! (Dalje prih.)

nido. Se je li Koerberu sploh posrežilo, da je saniral parlament? Omajal je edino le državne finance in je danes popolno tam, kjer je bil pred tremi leti. — Tega mnenja je po poročilu »Glosa Narodu« velika večina poljskega kluba, da celo takozvani klubov centru pod vodstvom posl. Pastorja. Seveda ti elementi tudi z Javorskim niso zadovoljni in se sploh le malčko navdušuje za njegovo politiko. S temi izjavami bo bržkone tudi v zvezi vest, da Jaworski kmalu odloži klubovo načelnstvo.

Apponyjeva afeta.

Predsednik grof Apponyi je bil, kot smo omenili, v nedeljo sprejet v avdienci pri cesarju. Avdiencia je neki trajala celo uro. Grof Apponyi je poročal o svojih poskusih, da se vse v parlament zopet normalne razmere, ter obenem naglašal, da je poslovnik edino sredstvo, ki je je mogoče uporabljati v sedanjih razmerah. — S to avdienco pa baje Apponyjeva afeta še ni končana. Predsednik baje od kralja sploh še ni dobil nikakega zadoščenja. Grof Apponyi je dobil dovoljenje, ne pa povabilo za avdienco. Moral je namreč prositi za avdienco potom kabinetne pisarne. Istotako Apponyi ne smatra za kako posebno zadoščenje, če je prejel včeraj z drugimi povabljeni vred povabilo na drugi dvorni obed.

Z druge strani se poroča, da je vladar na predlog Szellov takoj privolil v posebno avdienco ter naročil, naj Apponyi zaprosi zanjo in jo takoj dobi. Torej je predsednik res moral prositi. Posl. Hollo je radi tega v včerajšnji seji hotel to stvar spraviti na razgovor, a predsednik tega ni dopustil.

O vsprejemu samem poročajo dunajskim listom: Cesar je Apponyja sprejel zelo prijazno. Obveščen je bil o vseh namerah opozicije ter tudi o tem, da Apponyi ni dovolil zaradi sebe nikakih demonstracij. Predsednik je obširno poročal o sedanjih razmerah v zbornici ter konečno povedal, da takoj odloži predsedniško čast, ko se zboljšajo parlamentarne razmere. Govorila sta seveda tudi o Szellu, ki ga je Apponyi silno hvalil in odobral njegov politični sistem. Po avdienci je baje Apponyi izrekel te besede: »Z izidom avdiencie smem biti popolno zadovoljen, parlament pa še bolj. Zagotovim namreč lahko vsakogar, da ni niti sence nesporazumljenja mej krono in narodom.«

Nove trgovinske pogodbe.

V Italiji se sedaj niso završili priprave za pogajanja o obnovitvi trgovinskih pogodb. Vlado krogi še sedaj niso edini, katerim osebno bi poverili vodstvo razprav. Najprej so menili osnovati dve komisiji. Oni za Nemčijo bi predsedoval ravnatelj Banca d'Italia dr. Stringher, drugi za Avstro-Ogrsko pa Luzzatti. Sedaj so se pa zedinili na tem, da osnujejo le eno komisijo, posebno še radi tega, ker se brez dvomno prej prično pogajanja z našo monarhijo nego z Nemčijo. Predsedoval bo tej komisiji seveda Luzzatti, če bo le hotel sprejeti to nalogo z ozirom na svoje rahlo zdravje. V nasprotnem slučaju bo predsedoval prvo imenovani, ki bo tudi sicer igral zelo važno vlogo.

Dogodki v Franciji.

Minulo nedeljo so priredili, kot smo že omenili, francoski framašoni in njih podkupljeni hlapi na raznih krajih Francije silno burne demonstracije proti članom razpuščenih kongregacij, posebno proti onim, ki so imeli toliko poguma, da so nastopili kot govorniki po župnih cerkvah. Seveda so katoliški povsodi poskrbeli, da so taki rogovileži bili postavljeni na cesto. Tem povodom je prišlo po nekodi do burnih nastopov mej divjimi demonstranti in napadenimi verniki.

V Marziju so »svobodnjaki« obsodili šest kapucinov na globo po 25 frankov. Pri odhodu iz sodne dvorane je občinstvo navdušeno pozdravilo odhajajoče redovnike s klici »Živela svoboda, živeli redovniki!« Obenem se je pa 200 do 300 mož podalo na prefekturo, kjer so vložili adresso na vlado, v kateri ugovarjajo krađenju svobode in izjavljajo, da bodo branili pravico katolikov z vsemi sredstvi.

O iztiranju frančiškanov na otoku Rouse pri Ajaccio se poroča sledeče: Dne 14. t. m. so z vse vojaško silo izgnali frančiškane. Ko so prebivalci zvedeli, da se bliža vojna moč, so jeli zvoniti in vabiti k samostanu. Redovniki so bili zaprti v samostanu. Vojaštvo je s sekirami ulomilo četrto vrat ter udrl v samostan. Iz kapele, kjer so bili zbrani redovniki, so vsakega frančiškana posebej iztirali ter odvedli k županstvu, kjer je seveda sledila znana obsodba. Ljudstvo je užaljeno klicalo: »Proč s Combesom!« — V Vitryju so s silo iztirali šolske in usmiljene sestre, mej temi več 78 do 85 let starih. Premožnejše gospe so osnovale posebno društvo, da jim preskrbe stanovanje.

Španski prestolni govor.

Mladi španski kralj Alfonz XIII. je včeraj slovesno s prestolnim govorom otvoril novoizvoljeni parlament. V svojem nagovoru

je kralj izražal nado, da ga bo parlament krepko podpiral v pričetku njegove vladne in povrniti narodu prejšnjo slavo. Dalje je kralj omenjal ljubezni in otroškega spoštovanja, ki ga vežeta s papežem, ter izrekel nado, da se povoljno završe pogajanja v svrhu reforme konkordata. Z vnanimi velesilami je Španija v iskreni prijateljski zvezi. Dogodki v Maroku, pravi konečno kralj, so dokaz želje evropskih vlad, da se ondi ohrani status quo.

Iz brzojavk.

Sestmesečni budgetni provizorij predloži vlada poslanski zbornici takoj po binokosnih praznikih. — Kvotna deputacija ima danes tretjo sejo, v kateri završi svoje delo in poroči na ogrsko deputacijo, ki pa niti še ni izvoljena. Razprave so valed tega tajne. — Povodom odhoda nadvojvode Frana Ferdinanda iz Budimpešte so se poslovili od njega vsi člani katoliške ljudske stranke. — Poslanca Bareutherja pozivljajo volivci, naj stopi iz Schönererjeve stranke in postane divjak. — Sostavo novega bolgarskega ministerstva je poverjen bivši general Petrow. Poskusili bodo s sostavo koalicijske vlade. — Popoln nedeljski počitek je uveden na Portugalskem. Razun gostilo in gledišč mora biti vse zaprto. — Japonsko brodovje se pomnoži. Vlada zahteva kot prvi rok deset milijonov funtov šterlingov. — Razpor mej Čile in Bolivio poravnal. Iz Santiaga javljajo, da se je mejni razpor mej tema dvema državicama poravnal mirnim potom ter je že podpisana zadevna pogodba. — Venezuela je doslej izplačala 1.086.289 bolivarjev na račun dognanih tirjatev.

Poštna zveza Železniki-Podbrdo.

Iz Železnikov, 15. maja,

Z današnjim dnem sta stopila naš trg in Podbrdo, oziroma naša in tolminska dolina, in še v širšem pomenu kranjska in primorska dežela od te strani v novo tesnejše združenje po zgoraj navedeni poštni zvezi. Znamenitost te zveze je razvidel že pred mnogimi leti naš bivši zaslužni deželni predsednik baron Andrej Winkler kot prejšnji nekdanji c. kr. okrajni glavar v Tolminu. On jo je dobro poznal, uvidel in protežiral, torej je bil tudi — menda leta 1880 — ko je obiskal na veliko naše veselje tukajšnji trg, jako slovesno sprejet in pozdravljen.

Danes popoldne proti 4 uri je v prvič dospela c. kr. pošta iz Podbrda v Železnike. Konji se bili v znamenje vselega dogodka okrašeni s cvetličnimi šopki. Morebiti bi bil pozdravil ta čin tudi strel, ako bi nam ne bil — tako strogo prepovedan!

Veliko znamenitost zveze naše doline s tolminsko pa uvidimo še od časa, odkar je dodelana cesta Področje Podbrdo, akoravno je ona še slabo utirana. Od takrat se kaže promet med tolminsko dolino in Škofjo Loko, in enako zopet od tam nazaj v Primorsko dokaj živahen. Mnogo ali bolje rečeno vse potrebne stvari za podbrški predor se vozijo tu skozi, pa tudi živila za večino ondotnih krajev, kar so poprej dobivali je iz Gorice. Ako se pogleda torej na zemljevid, vidi se in lahko se spozna, da železnica Škofja Loka Železniki ni nikakor tako abotna misel, kakor se marsikomu morebiti vidi. A še v dokaj bolj važne in znamenite razmere pa bo stopila naša dolina v stratežnem oziru osobito od Železnikov naprej skozi ožine preko Zaliloga, Področja in po zadnji Sori proti Podbrdu takrat, ko bo dodelana bohinjska proga nove železnice, ki bo vezala sever z jugom.

Ako pridere n. pr. sovražnik skozi tolminsko dolino do Podbrda in mu tam v predoru, kakor po navadi pravimo, zaloputnejo vrata pred nosom, da ne bi mogel naprej, mu je odprt pot v osrčje Avstrije edino le skozi našo dolino, ki ima pa za obrambo dokaj boljše pozicije, kot sta gorotanska Predil in Naborjet.

Pisec teh vrstic ni in noče biti nikak prerok, to si pa vendar usoja trditi, da bi višina Petrovega brda nad Podbrdom utegnila n. pr. postati kedaj še — druga Franzenfeste. Do tega je morebiti še krajši čas, kakor se marsikomu vidi. Vederemo, — ali kakor Primorci pravijo: »Má, ga homo vidili!« —

Dnevne novice.

V Ljubljani, 19. maja.

Slovenci za Hrvate. Protestni shod, na katerem bodo ljubljanski Slovenci zavzeli stališče napram zadnjim dogodkom na Hrvatskem, se bo vršil prihodnjo nedeljo 24. t. m. v veliki dvorani tukajšnjega »Mestnega doma«.

Poštne vesti. Premeščeni so: poštni oficijal gosp. Ferd. Svetek od poštnega urada Ljubljana I k poštneemu uradu II, na

njegovo mesto pa pride poštni oficijal gosp. Ivan Hafner s poštnega urada II. Poštni praktikant G. Josip Rzehak in poštni pomožni uradnik g. Mat. Meden gresta iz Trsta v Ljubljano, poštna pom. uradnica I. razreda gdna Marija Coclig iz Ilir. Bistrice v Kočevje, na njeno mesto pride iz Kočevja gdna Gabr. Unterrainer. Mesto poštne odpravnice v Razdrtem je podeljeno odpraviteljici gđ. Mar. Dovžan v Trojani, na lg pride odpraviteljica gdna Marija Govekar v Oplotnici, v St. Rupert gdna Marija Vrtovec iz Sv. Križa. Poštna odpraviteljica gdna Ivana Čebin v Boh. Bistrici je imenovana za proviz. poštno pomožno uradnico na doseganjem mestu.

Umrl je inženir in posestnik v Mengšu g. Mihael Stare. Pogreb bo jutri popoldne ob 4. uri.

Umrl je v St. Petru na Notranjskem posestnik hotela in c. kr. voj. stavb. računski oficijal v pokojn gosp. Matija Paulič v 55. letu svoje dobe.

Ponesrečeni knez. Knez Aladar Porcia je v svojem parku v Spitalu na Koroskem padel z znatne višine in se hudo poškodoval.

Stavka mizarskih pomočnikov se prične v Trstu.

Stražnik morilec. Stražnik Colomban v Trzinu (Montalcione) je dobil nalog 28letnega Calantija, ki je bil izgnan iz Trsta, spremeni na njegov dom. Na poti skozi Ronke sta šla v neko gostilno, kjer sta pila liter vina. Nakrat je stražnik udaril v obraz Calantija, ki je vrnil udarec. Stražnik je nato potegnil sabljo in prebodel Calantija skozi srce. Čuje se, da je Colomban nenadoma zblaznel.

Služba učitelja za verouk je razpisana na mestni nižji realki v Idriji. Ako se ne oglasijo zakonito usposobljeni prosilci, oziralo se bo tudi na kandidate, ki se pripravljajo na izpit. Zagotovi se jim v tem slučaju letne remuneracije 2000 K. Prošnje do 15. junija.

Novi kipci. G. Jernej Bahovec, trgovec s papirjem na sv. Petra cesti, je založil 25 cm. visoke jako lepe kipce slovenskega pisatelja Frana Levstika. Cena posameznim kipcem 3 K. Kip bo kras vsakemu salonu, posebno pa bralnim sobam, zato priporočamo kipce v obilo naročanje. V 10 dneh pridejo tudi kipci grofa Tolstega in Jurčiča.

Predavanje. Preteklo nedeljo je ob veliki udeležbi predaval v Preski č. g. kanonik Sušnik o potovanju Nelsona. Predavanje je bilo izborno obiskano in poslušalci so g. kanoniku jako hvaležni za zanimivo predavanje.

Ponesrečeni železniški sprevodnik. V Divaci je pal s tovarnega vlaka pod kolesa sprevodnik Rügelsberger. Vlak ga je popolnoma raztrgal.

»Sportno društvo Maribor« naznanja vsem cenjenim g. kolešarjem, kateri se hočejo udeležiti velike slavnosti »Cirila in Metodove« družbe dne 7. rožnika v Mariboru, da jim bode preskrbelo prenočišča in shrambe za kolesa. Dotičniki naj pa se blagovolijo poprej najkasneje do 1. rožnika 1903 javiti pri predsedniku omenjenega društva gosp. dr. Ivanu Glasarju v Mariboru.

Ustanovni shod obrtne zadrage v Železnikih. V nedeljo popoldne se je vršil v gosulinskih prostorih g. Kordeša ustanovni shod obrtne zadrage za selško dolino v Železnikih. Sklicatelj shoda je bil g. Žumer, kateri je bil izvoljen tudi predsed. shoda. G. Žumer je pozdravil navzoče, povdarjal, da je veselo znamenje, da se obrtniki probujajo, in da ga veseli, da se je zbralo toliko obrtnikov, češ »še nikdar ni bilo toliko obrtnikov skupaj v Železnikih«. Iz Ljubljane došli svetnik trgovske in obrtne zbornice g. Kregar je nato govoril o pomenu in o koristih obrtnih zadrug, obrtne zveze za Kranjsko, obrtnih nadaljevalnih šolah itd. Razložil je pravila obrtnih zadrug ter pozival navzoče, naj takoj izvolijo odbor, kateri bo vse potrebno preskrbel, da vlada potrdi pravila in da, kakor hitro se to zgodi, skliče prvi občni zbor. V odbor so bili voljeni gg.: Žumer predsednikom, Vidmar, Benedik, Dermota, Bernik, Sedej in Kordeš. Namestniki pa gg.: Nastran, Dremelj in Kavčič.

Ulom. Dne 16. maja med 10. in 11. uro popoldne se je utihotapil neki človek v zgornjo sobo posestnika in gostilničarja na Poljanah pri St. Vidu g. Josipa Merhorja, in odnesel okrog enajst kron denarja. Ko so tatu zapazili, se je tat zaklenil v sobo in skočil skozi okno. Tekel je proti Ljubljani. Bil je srednje postave bolj črnkastega obraza.

V Kamniku je bil hotelirju Franu Friedl iz veže v hotelu ukraden star bicikel vreden 100 kron.

— **Pri občinskih volitvah v Celju** so bili včeraj v III. razredu izvoljeni pristaši magistratne klike. Slovenci se niso udeleževali volitve.

Ljubljanske novice.

Slavnostni večer katol. društva za delavke. Zelo lep večer je napravilo imenovano društvo v nedeljo v proslavo godu svojega prezasluznega predsednika pred. g. prelata Janeza Nep. Rozmana. V pozdravnem nagovoru je povdarjal podpredsednik g. Smolnikar, kako mladeniškega duha si je ohranil g. predsednik, ki je — dasi že precej v letih — umel glas sv. očeta, kateri je zaklical duhovnikom: Ven iz zakristije med ljudstvo! Umel je potrebo ljudske organizacije in prevzel vodstvo tega društva, katerega marno in varno vodi že toliko let. Občutke hvalečnosti in spoštovanja članic do g. predsednika je izražal prolog, ki ga je govorila družbenica M. K. in ob njega koncu izročila g. predsedniku velik šopek, nakičen s cveticami posebne vrste, ki so produkt delavnosti društvenih članic, z — viržinkami. Društveni zbor je pod vodstvom g. Ferjančiča z znano preciznostjo zapel tri pesmi, med katerimi ima prvenstvo brez dvoma Vihar-Ferjančičeva po narodni posneta »Planinaria«: »Rožice ne bom trgala...«, ki nas je s svojo milobo ganila in očarala, kakor še vselej Ferjančičeva »Narodne« in še je zaradi tega morala ponavljati. — Najbolj napeto in radovedno pa smo pričakovali zadnje in glavne točke vspeveda, dramatične predstave. Bilo je to pot nekaj popolnoma svežega, novega, pa originalnega z domačih tal tako z ozirom na snov kakor na avtorja. Predstavljal se je ta večer prvič dr. Debevčeva igra: »Junaške Blejke«, ki nam v sedmih »slukah« predstavlja znamenit in spomina vreden dogodek iz domače zgodovine preteklega stoletja. Igra ima tedaj zgodovinsko podlago, zgodovinski dogodek, kateremu je seveda pisatelj dal svoj okvir in svoj kolorit. Na Bledu živi stvar še v dobrem spominu, ali bolje v ustnem izročilu. Bilo je leta 1813., proti koncu francoske vladne na Kranjskem. Ko so Francozi že videli, da bo treba v kratkem kopita pobrat s Kranjskega, sklenili so francoski uradniki, nastanjeni v Radoljci, polastiti se imetja cerkve Matere božje na blejskem otoku. Opozoril jih je na to domačin izdajavec. Možje-Blejci so se bali, če se upirajo, da jih bodo Francozi postrelili. Ko so se možaki umaknili preteči sili, tedaj so brambo Matere božje in njenega imetja prevzele — ženske. Spravile so vse čolne od brega na otok, nekatere so celo noč premolile v cerkvi, druge pa bile pripravljene na napad in s kamenjem nažgale samogoltno Francoze, ko so si pripravljali svoj čoln, da odrinejo z njim na otok. V trenutku, ko so se pogumne ženske z nevarnostjo svojega življenja ruvale s Francozi, je prišel od guvernerja iz Ljubljane, pri katerem so hkrati v naglici prosile posredovanja, ukaz, da imajo svetišče na otoku v miru pustiti. — To je zgodovinski dogodek, gotovo sam na sebi znamenit in obenem hvaležen predmet za pesniški proizvod. Poleg tega ima v sebi velik etičen moment. Junaške Blejke, ki se niso strašile nasilnih Francozov, se same osrčujejo za boj, sklicujoč se na junakinjo Judito, ki se je tedaj, ko je nje rodno mesto trepetalo pred sovražnikom, pod božjim varstvom brez strahu podala v njegov tabor, mu odsekala glavo in rešila mesto in somoščane svoje gotove pogube. Cela igra je, rekel bi, nekaj dejanski slavonspev »srčne žene«, kakor jo slavi in tako lepo opisuje svetopisemski »Knjiga pregovorov«; kaže nam, česa je zmogla in kaj doseže pogumna žena takrat, kadar tudi možu srce upada, ko se gre za teptane pravice božje in človeške. V tem oziru je igra v resnici vzgojnega pomena za naše žensko občinstvo. — Hvaležni moramo biti gospodu pisatelju, da je izbral ta domači in tako primerni predmet, ter ga priredil za naše odre. Samo na sebi lepo snov pa je vobče tudi lepo in povoljno obdelal. Ko bi smeli kako željo izreči, bila bi ta, da naj bi se bil pisatelj semtertja še bolj držal zgodovinske resnice. Naravnost je v torej primernejše bi n. pr. bilo, ko bi se dekleta pripravljale in spravljale nad sovražnika samo z »domačimi« sredstvi, kakor so kamenje in polena in druge podobne reči, ki ob času sile dobro služijo, kot pa da se oborožujejo z meči in piškami, ko ne morejo znati streljati. Nekoliko neverjetno je, da bi znala kmetska županja kaj francoščine in da bi dala takoj streljati na svojo ču tudi zlobno rojakinjo. Zeleli bi tudi, da bi se igra reducirala na pet dejanj, ker je vkljub svoji zanimivosti vendar malo dolga. Prvo predstavljanje je pokazalo, v čem bi se dala igra še izpopolniti; in če se to zgodi, bomo imeli pred seboj vsestransko lepo izvršno delo, kakršnih ni ravno mnogo med nami. Igra je prepletena z mičnimi sprevi, deloma znanimi (med temi krasni »Savran«), deloma izvirnimi, ki jih je lepo uglasbil gosp. Ferjančič. Ti spevi dejanje jako pozivljajo. Naša društva bodo gotovo po novi izvršni igri rada segla. Nekaj težave bo v tem, ker zahteva mnogo svoje posebne scenerije. — Igralke

so svoje vloge vse prav dobro izvršile, zato ne bomo navajali posamičnih imen. Čast društvu, ki nam vselej, kadar že kaj priredi, poda kaj dovršenega! Čast gospodu pisatelju, ki nam je poskrbel lepo izvirno delo!

K.

Shod soc. demokratičnega polit. društva „Bodočnost“. V soboto so priredili ljubljanski socii shod v kazini, na katerem je bilo kakih 250 udeležnikov. Poročali so o carinskem tarifu sodrugi: Linhart, Toukan, Richar z Dunaja in Kocmur, ki so ostro kritizirali novo carinsko predlogo. Sodrugi Kocmur pa se je v svojem govoru dotaknil tudi hrvaških dogodkov in stavil tudi v tem smislu neko resolucijo. Napadel je vse slovenske časnike, češ, da pred demonstracijami ni nikdo pisal razun »Rdečega praporja«, o teh grozovitostih sedaj pa poročajo že o vsakem ubitem oknu. Nazival jih je s hinavci. Vprašamo pa sodruga Kocmura, ali kaj bere časopise, ali kaj premišli, predno izreče kako besedo, ali vedomo laže, misleč, saj sodrugi vse verjamejo. Naš list je leta in leta v številnih dopisih in člankih vedno ostro bical mažaronski zistem na Hrvaškem in vedno resno zastopal hrvaško pravo. Sodrugi Linhart je poln blatnih ust vprašal, zakaj ni naših poslancev na njihove shode, rekoč, da so bili tudi vabljeni. Mi jim pa povemo, zakaj niso prišli: Naših poslancev soc. demokratje niso volili, zato jim tudi ti odgovorni niso. Nato se je Linhart spravljal nad južno železnico in ostro prijel vodstvo radi živinskega ravnanja z ljudmi. Prijemal je ostro ljubljanskega postajnačelnika Gutmana in si privoščil tudi kršč. soc. železničarsko društvo »Verkehrsbund«. Kaj na vsi mlecobzi Linhart o tem društvu? Morda mu smrdi, ker je to društvo kršč. socialno in mu ne plačuje »kronic«, kakor mu jih je in jih še plačuje soc. dem. želez. organizacija. Njegove račune imamo na razpolago. Ali je g. Linhart že pozabil naš članek o »čistih računih« pri soc. dem. organizaciji železničarjev v Ljubljani? In Tomšič? Zakaj železničarska soc. dem. organizacija propada? Zato, ker člani ne zaupajo več svojim dobro rejenim voditeljem in raje pristopajo v »Verkehrsbund«, ki ima sedaj že 6000 članov. Torej kje je »Lumpenbund«? Povedal je tudi, da so hoteli železničarji na progi Trst-Rakek letos štrajkati, ker vodstvo južne železnice ni nič odgovorilo na njih spomenico, toda pametno mislečim »voditeljem« se je posrečilo to za sedaj zaprečiti, ker baje sedaj še ni čas zato. (!) Menda so delavci še premalo izmožgani od soc. demokratov in bi se jim kmalu odli odprle, kar bi pomenjalo za socialne demokrate »Amen«. Sodrugi Richar z Dunaja je pa povedal strmečim sodrugom, da akcijonarji niso krivi slabih razmer na železnici, ampak slaba zidava te železnice. Mi samo pripomnimo k temu tole: Država je prodala l. 1858 južno železnico za polovično ceno 80 milijonov kron. Akcije so par let nosile velikanske dividende in Rotšildi so hitro grabili, ker je bila železnica za tisti čas dobra Napredek na železnicih je pa prisilil tudi akcijonarje do boljših strojev, tira itd. In to je prišlo naenkrat. Ker so pa prejšnja leta akcijonarji ves dobiček razdelili na dividende, mesto da bi gotove procenote prihranili za popravilo, so akcije padle in prešle večinoma na Nemško. Zato trdimo: Ne slaba zidava, ampak židovska pohlepnost je kriva slabih razmer. Privoščil si je tudi dr. Luegerja in Dunajčane, ki so vrgli soc. demokracijo med staro šaro. Sodrugi Toukan je hotel nato polemizirati z dr. Susteršičem. Seveda je spustil še celo množico psovka na naše poslance, kar je popolnoma primerno temu sodrugu. Na shodu je tudi neki govornik kvasil, da kršč. socialci v Ljubljani pobirajo davek za dr. Luegerja. To je zopet laž. Ravno nasprotno je res. Soc. demokrati pobirajo strankin davek in prošlo leto so iz tega denarja dali svojim agitatorjem 57.000 kron. Da po shodu ni izostala običajna bera, se samo ob sebi razume.

Nesreča. Hišni posestnik Franc Oven, Cesta v Mestni log št. 17, je danes ob polu 12. uri dopoldne vozil po Emonski cesti proti trnovski cerkvi prav naglo in je pred Sternovo hišo konj zadel ob branjevko Marijo Novak, ki je šla ob levi strani ceste po jarku, in jo podrl na tla. Marija Novak je na rokah in nogah poškodovana.

Hermanov panoptik je prišel zadnje dni v Ljubljano. Panoptik je manjšega obsega in ima med drugim slike o vstaji Makedonije (n. pr. atentat v Solunu) in dr., nekaj taci iz burske vojne itd. Ta »Wurstelprater« v Lattermanovem drevoredu je sicer za dobra ušesa in za slabe živce navadna tortura, a v prazno mestno blagajno le pritrči kak pet desetak iz njega!

Konj ušel. Včeraj popoldne je iz Lukmanovega hleva v Igriških ulicah ušel poštni konj in dirjal po Rinski cesti na

Valvazorjev trg, kjer ga je policaj vstavil in prijel. Nesreča se ni nobena zgodila.

V Ameriko. Danes ponoči je odpotovalo z južnega kolodvora 308 izseljencev s Kranjskega in 116 s Hrvaškega v Ameriko.

V Jarku. Na Dunajski cesti so našli včeraj zvečer v jarku ležati mrtvo ubogo Marijo Oblak. Napila se je bila žganja in je v pijanosti na cesti obležala. Morali so jo naložiti na vozike in peljati na rotovž.

V deželno bolnico so prepeljali danes jutraj delavko Barbaro Zupan. Včeraj jo je v tovarni na Laverici, kjer maljejo šoto, zgrabila cirkularna žaga in jej na glavi vžgala hudo rano. Barbara Zupan je bila nezvestna, ko so jo pripeljali v bolnico.

Velikanska reklama. Pivovarna »Puntigam« pri Gredcu ima v Ljubljani ob Marije Terezije in Bleiweisove cesti v svoji hiši »Pergerš« zalogo piva. Zastopnik pivovarne g. Petrič je dal vso severno stran zidu te hiše popisati z velikanskimi črkami, da že nad pol ure daleč lahko čitaš napis. V besedi »Puntigam« so nad dva metra visoke črke. Med napisom se šopiri tudi kralj zvezin — lev. Prvotno je bilo pod levom zarisano, da bo restavracija piva »Puntigam« pri zlatem levu, mej alikanjem so se pa premislili in se čita pod levom ime gostilničarja, namreč: pri Valentinu Mraku. To kaže ravno tako, kakor bi bil Valentin Mrak lev.

Izpuščeno. Zasebnik Ivan Grajžar, stan. na sv. Martina cesti št. 19, je izgubil v soboto dopoldne na poti od Vodnikovskega trga čez Cesarja Franca Jožefa trg, jubilejski most in pa sv. Petra in Radetzkovega cesti do doma rujav usojat mošnjček, v katerem je imel 8 kron. — Natakarič Helena Mervar v Ilirski Bistrici je izgubila v mestu bankovec za 20 kron. — Na poti od Jenkovič ulice po sv. Martina, Radetzkovega in sv. Petra cesti, po Šolskem drevoredu in po Pogačarjevem in Marijinem trgu do Wolfvih ulic je izgubila Marija Stružar, hišna posestnica na Rakeku, rujavo, usnjato de narnico, v kateri je imela okoli 90 kron. — Franciška Zgaga, delavka v tobačni tovarni, je zgubila včeraj na poti po Škofjskih ulicah, po sv. Petra cesti do Marijinega trga srebrno žensko uro in pozlačeno verižico, na kateri je visel moder kamenček. — Na poti od šenklaške cerkve do Mestnega trga je izgubila slikarjeva žena Uršula Mazovič, stan. Cesta na Loko št. 8, denarnico z 12 kronami. — Na južnem kolodvoru je včeraj popoldne izgubil čevljarski vajenec Albert Vedaik, stanujoč na Poljanski cesti št. 27, bankovec za 10 kron. — Mizarjeva žena Uršula Berdajs iz Litije je izgubila neznanu kje v mestu zlato podolgasto brožko z diamantom.

Uradniško stavbinsko društvo. Jutri v sredo ob 8. uri zvečer bo imelo uradniško stavbinsko društvo svoj občni zbor v Fantinijevi restavraciji. Zeleti je številne udeležbe od strani gg. članov, da more društvo s potrebnimi navodili prirediti svoje delovanje. Od 14 parcel, ki so na takozvanem Delcotovem posestvu, je že sedem parcel prodanih. Brezplačna pojasnila pri nakupih daje zastop g. Iv. Nep. Plautza, Rimska cesta št. 24.

Pretep za kosilo. Delavki Marija Trojar in Marija Končar sta prišli danes popoldne po kosilo k Uršulinkam. Pri vratih je Marija Trojar sunila s komolcem Marijo Končar, da bi prej prišla do kosila, na kar se je začel mej njima prepir in končno sta se še stekli in je Marija Končar udarila s piksčim Marijo Trojar po roki, da jo je ranila.

Dogodki na Hrvaškem.

Prihodnjo nedeljo bo po Dalmaciji dvajset shodov, ki se bodo bavili z razmerami na Hrvaškem. Energična akcija, ki se je tozadevno pričela, bo odprla izven Hrvatske oči vsem pravičnim ljudem, da se postavijo ob strani zatiranih Hrvatov.

Slovenska katoliško-narodna stranka bo razmere na Hrvaškem spravila v razgovor tudi na svojih shodih po deželi, da tako tudi naše ljudstvo zve o strahovitih krivicah, ki se godé bratom Hrvatom.

Predvčerajšnjim se je mudil v Ljubljani mažaronski detektiv Žmara.

Privatna pisma iz Zagreba pripovedujejo, da je bilo zopet razburjenje v Zagrebu osobito oni dan, ko je bila maša-zadušnica za hrvatska junaka in mučenika — Zrinskoga in Frankopana. — V Zaprešiću so bili zopet izgrezi, ker je vlada izzivala narod s tem, da je dala na kolodvoru zopet razobešiti madjarsko zastavo. Zopet se je prelivala kri. — Kdor bi danes prišel na Hrvaško v Zagreb, misli bi, da si v Makedoniji, ozir. v Solunu. Ves Zagreb je pod oboroženo silo. Zapiranje je v Zagrebu na dnevnem redu. Povsodi ti blišče nasproti bajoneti in sablje. Po noči se moraš legitimirati: kdo si, kje si bil, kam greš itd. — Pravo obsedno stanje!

Iz uradnega vira se je oporekalo brzojavki, priobčeni tudi v našem listu, da sta

bila v Križevcih dva delavca obsojena na smrt in tako obsojena. Leta v Beogradu pa vzdržebo to vest in pričbujejo celo imeni dotičnih nesrečnežev. Jeden se imenuje Jovo Miljotović, drugi pa Mihael Stajnić, prvi je pravoslavne, drugi pa katoliške vere. Bila sta obešena v dvorišču križevaške ječe in sta umrla junaki.

Stajničeva soproga je znorela, ko je doznala o smrti svojega moža, ter je s svojim dojenčkom v naročju pobegnila v bližnji gozd. Do sedaj je niso še našli.

Učiteljčniki iz Oseka so hoteli napraviti poučni izlet v Avstrijo, a deželna vlada v Zagrebu jim je to prepovedala.

V zagrebške zapore so včeraj pripeljali v Grubišajem polju aretiranega župnika Ivana Jemeršiča in njegovega kaplana Šusterja.

Od 31 v vredništvu »Slobodne rieči« aretiranih zagrebških socialnih demokratov so izpuščeni vsi — razun Korča in sodruginje Anke Bukovič. Korča je obsojen na 8 dni zapora. V uredništvu »Slobodne rieči« se je vršila še ena preiskava in je policija našla ter zaplenila nekaj znanih oklicev na narod.

V Slankamnu so aretirali župnika Krešimira Tomljenovića. Dolže ga, da je »hujskal narod«.

Državno pravdnštvo v Zagrebu je zaplenilo brošuro g. Stjepana Radića »Dve rasprave o šolstvu«.

Sobotni »Obzor« je bil zaplenjen, ker je priobčil iz Dubrovnika brzojavko o odgoditvi proslave pverskega društva Gundulić. Mi smo dotično brzojavko dobesedno priobčili.

Po Zagrebu mrgoli tajnih špijonov, ki se usilijo v vse sloje in vse denuncirajo. Po vsem Hrvatskem je zaprtih nad 2000 ljudi. Pri komur najdejo »Proglas na narode«, vsakega zapro. Ječe so vse polne in oblasti so dobile nalog, naj pripravijo prostore za nove zapore.

Zagorje je poplavljeno z vojsko. Ni ga kraja v Zagorju, kjer bi ne bilo polstotnije.

Predstojnika Trnškega so oddali v stenjevaško — blaznico.

Za obletnico Jelačeve smrti 20. t. m. je oblast v Zagrebu storila izredne naredbe, ker se boje novih nemirov.

V Črkvenci so zamazani vsi mažarski grbi. V Selcih so pomazali demonstrantje stan župnika, ki je pristaš sedanjega sistema. Velike demonstracije so bile v Kraljevi. V Dragi je bila na javni cesti obešena slika grofa Khuena, kateri so bile izrezane oči. Oblast je zaplenila sliko in sedaj išče tiste, ki so hana tako »obesili«. V Šarjevju so bile obširne preiskave in končno so zaprli dva 14 letna dečka ter ju odvedli v ogulinsko ječo.

Občinsko zastopstvo v Bakru je razpuščeno. Suspendiran je bakarski načelnik Pintarić in tudi sodnik Cepulčić. — V Bakar je došel predsednik sodnije iz Ogulina, da vodi preiskavo proti sodniku Cepulčiću.

V Senju so bile velike demonstracije, pri katerih je sodelovalo vse meščanstvo s svojimi rodbinami. Ljudstvo je klicalo: »Doli s Khuenom!«, »Nečemo ga!«, »Živla Hrvatska!«, »Pereat mažaroni!«, »Pereat izdajci!« Razbiti so vsi mažarski napisi in napisi na pošti in na agenciji »Ungaro-Croato«. Množica je napadla hišo zastopnika Krajeza, kateremu je razbila okna in demolirala ograjo okolu vrta.

Balkan.

» Izjava Boris Sarafova. Vodja makedonskih vstašev, Boris Sarafov, se je izjavil, da bodo sedaj Makedonci nosnimali bokserje. Videli bomo, ako bodo Evropa tudi potem ostala brezčutna in hladnokrvna, ko bo škodo trpelevropski kapital in bomekaj Evropejcev zgubilo življenje. V bodoče bomo svoje delovanje razvili ne toliko na turške čete, nego na bokersko delovanje po makedonskih mestih.

» Vzhodni Makedoniji so Turki tudi strahovito divjali. V okrajih Ašumaja, Raslog, Nevrokop, Melnik, Demirkisar. Petrić in Malcohevo so aretirani vsi boljši ljudje. Ostali ljudje so pobegnili v gozdove.

» Meja proti Bolgariji je popolnoma zaprta. Skof Hilarijon v Nevrokope ima hišni zapor, njegove duhovnike so Turki odpeljali. To napravlja veliko razburjenje. V nedeljo bo v Sofiji velik protestni shod. Tudi vseušilišniki so se pričeli gibati.

» Središčni albanske agitacije. Turške čete so te dni zasele mesti Peć in Diakovo, glavni ognjišči albanske agitacije. Predno pa se je Turkom posredilo zavzeti ti mesti, merali so, premagati Al-

bance, kateri so se jim postavili z orožjem v bran. Neka albanska četa je skoraj popolnoma uničila oddelke turške konjice, ki je štela 30 mož. Premagani albanski ustaši so brzojavno prosili sultana za milost.

Izpred sodišča.

Izpred deželnega sodišča.

Nočni rogovilež. Čevljarski pomočnik Janez Borin iz Hudega je šel z nabora pozno zvečer nekoliko opit domu. Pozneje je hotel vasovati pod oknom 20-letne Jenkove hčerke. Ker se mu pametno dekletu ni hotelo odzvati, podrl je notranje okno na dekletovo posteljo, snel obe veterinci in ju vrgel v sobo. Obe Janez Jenko ga je prosil, da naj miruje, a Borin mu je zagrozil, stegnil se skozi okno in Jenkoto z neko stvarjo udaril po glavi. Obdolženec pravi, da je bil pijan, sodišče ga je obsodilo na 2 meseca težke ječe. — Premetena goljufica je Marijana Kozelj, dnarica iz Breznice. Prišla je k Jeri Skomovcu na Lančevs pretveto, da jo je poslala Skomovčeva sestrična, naj ji posodi 40 K, ker je njen mož ves denar pobral. Na enak način je osleparila Marijo Dežman za 20 K. Marijo Valent v Lescah je na podoben način izvabila 40 K. Tako je za znatne svote več strank osleparila. Sodni dvor jo je obsodil na 8 mesecev ječe. — Harmonike ni pustiligrati krčmar Matevž Drol Matevžu Kajžarju, kovaču v Zgor. Zorič, ki je tega toka vjezilo, da ga je z literško steklenico udaril po glavi, ter ga težko poškodoval; obsojen je bil na 4 meseca ječe. — Malomarni vozniki. Lorenc Torkar, in Cene Ambrožič ter Janez Odar, vsi iz Koritnega, vozili so s samci vprežene prazne vozove iz Lesca proti Bledu. Mesto da bi vsak sedel na svojem vozu in pazil na konja, sta se Torkar in Ambrožič priselila na srednji voz in pustila konja sama iti. Tik Savskega mosta jih sreča orožnik ter prime prvo vpreženega konja za uzdo, a zadnja dva poženeta v naglem diru svoje vprege; prvi konj se je postavil na zadnji nogi ter orožnika pritiskal na ograjo mostu, na kar je moral orožnik konja spustiti. To priliko so vsi trije porabili, da so naglo odirjali. Ker se je pa pri Torkarjevi vpregi nekaj pokvarilo, ga je orožnik dohitel. Na vsa vprašanja je ta orožniku lažljivo odgovarjal. Sodišče ga je obsodilo na 5 tednov ječe, druga dva sta pa bila oproščena.

Porotno zasedanje v Celovcu se prične dne 3. junija.

Na vešalu je obsodilo sodišče v Ogulinu Petra Rendalića, ki je v nekem gozdu umoril svojega tovariša Čindrića.

Zadeva poslanca Wolfa. Zena poslanca Wolfa je vnovič prosila, naj se ji dovoli stanovati s svojimi otroci ločeno od moža, ter je novo prošnjo utemeljila s tem, da ji je Wolf rekel, da bo naredil kakor gostilničar Fürchgot na Dunaju, ki je ustrelil svojo ženo, otroke in sebe. Deželno sodišče na Dunaju je tudi to prošnjo odklonilo! Zadeva o ločitvi zakona pride pred sodišče še tekoči mesec.

Književnost in umetnost.

* Igralci slov. gledališča na gostovanju. — Sedmorica članov sloven. gledališča iz Ljubljane bo gostovalo 30. maja v Barkovljah, Binkoštno nedeljo pa v gledališču »Fenice« v Trstu. — Družba slovenskih igralcev v Ljubljani razpisuje nagrado 50 K za narodno igro z malo osebam, ki bi se vršila v sobi in bi ne potrebovala veliko rekvizit. — Dne 7. junija gostujejo slovenski igralci v Smihelu pri Piherku, kjer bo tem povodom prava narodna veselica koroških Slovencev. Popoldne ob 4. uri bo predstava pod primerno prirejenim kozolcem gostilne pri Serčerju, zvečer ob 8. uri pa bodo igrali v dvorani pri Serčerju. Predstavljalji bodo lepi igri »Zenski Otelo« in »Huzarji«. — Na jesen pride družba slovenskih igralcev zopet v Ljutomer, kjer je bila nedavno toli navdušeno sprejeta. Družba slovenskih igralcev si bo pridobila za naš narodni razvoj velike zasluge, ako bo nadaljevala s predstavami na narodno izpostavljenih krajih in ako se bo vedno ozirala na to, da je treba ljudstvo z igrami blažiti in navduševati za lepo, kar se more doseči le z moralno dostojnimi igrami.

* Nova slovenska knjiga s podobami, namenjena obrtnim šolam in izdelovalcem pohištva, je ravnokar začela izhajati v c. kr. državni tiskarni na Dunaju. Knjigi je naslov: »Stanovni prostori«. Delo v oddelkih po naročilu c. kr. ministerstva za bogočestje in nauk izdal na c. kr. avstrijskem muzeju za umetnost in industrijo osnovani biró za priredbo učil na umetno-obrtnih učilnicah. Tisk in založba c. kr. dvorne in državne tiskarne, na Dunaju 1903. Že leta in leta se pojavlja potreba, da se izdajo za opravo stanovnih prostorov vzorci, ki ne obsegajo samo korektno izvršenih narisov posameznih mobilij, ampak

tudi tozadavne podrobne risbe (detajle) s potrebnimi prerezi skrbno izvedene, tako da so naravnost primerni za praktično porabo v delavnici. Ne samo obrtna praksa obhiti pomanjkanje takih v obliki in izpeljavi popolnoma zanesljivih pripomočkov, tudi od obrtnih šol se povdarja nabava takega udnega pripomočka kot neobhodno potrebna, da se zviša kakovost pouka. Da se v obeh smereh odpomore, odredilo je c. kr. ministerstvo za bogočastje in nauk periodično izdajanje primernih predlog in poverilo njihovo priredbo zavodu za učila na umetno obrtnih učilnicah, pomnožitev in zalogo pa c. kr. dvorni in državni tiskarni. Vsako leto izidejo 3-4 zvezki, izmed katerih ima vsak 10 do 12 tabel v velikosti 56 : 43 cm. Vsak zvezek obsega popoln stanovanjski prostor (spalnica, obednica, kuhinja, gospodovo sobo, salon i. t. d.); vsi predmeti so predstavljeni v narisih (merilo 1:5 ali 1:6 ali 1:10) ter opremljeni z detajli in prerezi v pravi velikosti, ki so potrebni, da se napravijo v naravni velikosti za delavnico namenjene risbe. Dalje se dodaja vsakemu zvezku v olajšavo pregleda perspektivna slika celotnega stanovanjskega prostora. Posamezni zvezki bodo obsegali podobe majhnih v gospodinjstvu večkrat potrebnih samostojnih mebljev (igralne mize, etažere, stole, postelje i. t. d.). Delo je po svoji osnovi in izvedbi prikladno ne samo za šolske namene, ampak tudi za obrtno prakso in za samopouk. Knjigotržna cena za zvezek znaša 10 K; za tozemske šole se pri direktnem odjemanju dovoli 33 1/2 % rabata. Vsak zvezek je posebej na prodaj. Prvi zvezek je izšel februarja 1903 in obsega na 12 tablah pripristo spalnico, t. j.: posteljo, nočno omarico, umivalnik, omaro za obleko in za perilo, toaletno stol in perspektivni pregleden list. Z naročili se je obrniti naravnost na c. kr. dvorno in državno tiskarno na Dunaju ali na kako knjigotržnico.

Razne stvari.

Najnovejše od raznih strani

Ustrelil se je na Dunaju skladatelj g. Leon Held. — Oblak utrgal se je v soboto nad Zagrebom. Utonil je delavec Ivan Krznarčič. Trgi in ulice v Zagrebu so bili poplavljeni. — Ljubosumna starka. V Berlinu se je 65letna gospa Haas obesila, ker je mislila, da je prestara svojemu 20 let mlajšemu možu. — V Lourdu je prišel v soboto zvečer avstrijski romarski vlak. — Na odru zadet od kapi je bil predvčerajšnjim v Mannheimu mej gledalško predstavo igralec Jožef Bendel. Igralec je umrl. — V Gradcu si je odvetnik dr. Grasse iz Liberc pre-rezal za britvijo vrat.

Društva.

(Slovensko planinsko društvo). Opozorjamo na občni zbor tega društva, ki se vrši jutri, v sredo dne 20. t. m. ob 8. uri zvečer v restavraciji Narodnega doma.

Telefonska in brzojavna poročila.

„Slovanska zveza“ za Hrvate.

Dunaj, 19. maja. (C. B.) Zbornica je izvršila danes dopolnilno volitev v carinski odsek ter nato pričela razpravo o nujnosti Biankinijevega predloga glede dogodkov na Hrvatskem. Predlog je najprej hrvatski potem pa nemški utemeljeval predlagatelj sam ter obširno opisaval dogodke na Hrvatskem, predvsem pa ožigosal Hedervaryjevo vmešavanje v naše pravosodne zadeve, kar vse nepopisno razburja ne samo Hrvate v banovini, marveč tudi sosede Slovence. Akoravno, pravi govornik, je nad 1000 ranjencev ter nad 19 ubitih, ter se mej temi ne nahaja noben orožnik ali policaj, vztraja hrvatski narod še vedno na zakonitem potu.

Dunaj, 19. maja. (C. B.) Za poslancem Biankinijem, čegar dovršeni govor je našel posebno pri Jugoslovanih gromovitega odmeva, je povzel besedo ministerski predsednik Koerber, ki je zopet naglašal vladno stališče, da avstrijska vlada nima nikake ingerence na dogodke v onostranski polovici ter se torej ne more o njih izražati. Z velikim zadoščenjem more konstatirati, da niso dani pogoji za v predlogu zahtevan nastop proti avstrijskim oblastvom. Ni res, da bi se bile radi dogodkov na Hrvatskem vršile v Ljubljani kake preiskave in aretacije. Res je, da se je na podlagi dopisa zagrebškega državnega pravdnštva ljubljansko državno

pravdnštvo pečalo z vprašanjem, kako stališče naj zavzame napram hujskajočim tiskovinam, o katerih se je mislilo, da so tiskane v Ljubljani. Ker se pa to ni moglo dognati, je izostalo vsako postopanje. Neki iz Zagreba v Ljubljano došli policijski organ samoobsebi umevno ni mogel izvrševati kake funkcije. Minister dalje zavrača napade na uradne funkcionarje druge polovice kot nedostojne. Vladi ni znano, da bi dogodki na Hrvatskem imeli tolik usodepoln vpliv na tostransko polovico. Ministrovemu govoru so Jugoslovani opetovano ugovarjali. Za njim je govoril poslanec dr. Dyk.

Dunaj, 19. maja. (C. B.) Poslanec Dyk izjavlja, da Mladočehi s simpatijami zasledujejo boj Hrvatov za pravico in bodo glasovali za opravičeni predlog. — Poslanec dr. Žitnik zagotavlja Hrvat simpatij sloven. naroda ter izraža nado, da bo modrost in brezmejna dobrotljivost vladarjeva kmalu pomirila vedno zvesti hrvatski narod. Za njim je govoril še posl. Ferri, nato je bila razprava zaključena. Pozneje sta govorila poslanca Choc češki in Vuković.

Dunaj, 19. maja. Danes je razpravljal državni zbor o nujnem predlogu poslanca Biankinija in tovarišev glede razmer na Hrvatskem. (Besedilo predloga smo priobčili že v soboto.) Biankini je krasno govoril in povdarjal, da so vse ječe na Hrvatskem prenapolnjene odličnih Hrvatov. (Dr. Šusteršič: „Ban bo skoro edini v prostosti!“) Glasovalo se je pri predlogu o nujnosti trikrat, za vsako točko posebej. Nujnost, kakor tudi meritum je bil sprejet pri točki: „Vlada se pozivlja, da naznani vzroke, zakaj so se uvedle sodnijske predpreiskave glede ljubljanskih tiskarn“. Krepko je govoril katoliško narodni drž. poslanec dr. Žitnik. Po glasovanju je izjavil posl. Kaiser, da je predlog odklonjen. Nato je mej našimi poslanci in mej Mladočehi nastal strahovit vihar. Poslanci so bili s pestmi ob pulte in klicali: „Ni res!“ „Mi se ne pustimo oslepariti!“ „Večina je za predlog!“ „Ven s Kaiserjem!“ „To je predrznost.“ „Mi bomo vso kolicco razbili!“ Podpredsednik Kaiser je bil prisiljen, da je sešel glasove. 142 glasov je bilo za nujni predlog, 71 proti. Za predlog so glasovali jugoslovanski poslanci, Mladočehi, katoliška ljudska stranka in Poljaki.

Dunaj, 19. maja. V današnji seji „Slovanske zveze“ je bil dr. Šusteršič zopet izvoljen načelnikom, Ploj pa podnačelnikom.

Dunaj, 19. maja. Novi avstrijski vojni ladiji, kateri v kratkem spuste v morje, bodeta največji vojni ladiji avstrijske mornarice. Ime jima bo „London“ in „Moldau“.

Reka, 19. maja. 1500 oseb je včeraj zopet naskočilo kolodvor v Bakru. Vojaštvo je razpršilo demonstrante.

Gradeč, 19. maja. Tu se bo v kratkem vršil velik shod, ki se bo bavil z razmerami na Hrvatskem.

Zagreb, 19. maja. Za časa koncerta v „Sokolovi“ dvorani je stalo pred poslopjem dve uri pol bataljona pešpolka Belgijcev pod poveljstvom majorja Schmidta.

Zagreb, 19. maja. Veliki nemiri kmetov so bili včeraj v Jaski. Pol kompanije Belgijcev se je s posebnim vlakom odpeljalo tja pod poveljstvom stotnika Müllerja.

Sofija, 19. maja. (C. B.) Novo ministerstvo je sledeče sestavljeno: General Petrov predsedstvo in zunanje zadeve, Petkow notranje, Genadijev pravosodje, profesor Sižmanov nauk, ravnatelj poljedelskih bank Manušew finance, Sawow vojno, Po-

pow javna dela in začasno tudi trgovino.

Pariz, 19. maja. Francoske dame so imele shod, na katerem so sklenile poslati španski kraljici materi protest, da Španija izroči sultanu v Fezu deklet, ki je ušlo iz njegovega harema, kajti v tem slučaju čaka dekleta smrt. Najnovejše vesti pa trdijo, da deklet ni ušlo iz harema, ampak da jo zahteva nazaj njena rodbina.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306.2 m, srednji zračni tlak 746.0 mm

Čas opazovanja	Stanja barometra v mm.	Temperatura po Celziju	Veterevi.	Nebo	Padačina v 24 urah v mm.
18. 9. zvečer.	735.5	8.3	sl. vzh.	del. obl.	24.3
19. 7. jutro.	735.5	7.4	sl. zah.	oblačno	
2. popol.	733.5	15.5	sr. jvzh.	del. jasno	

Srednja včerašnja temperatura 10.4°, normale 14.4°.

Dunajska borza

dné 19. maja.

Skupni državni dolg v notah	100.65
Skupni državni dolg v srebru	100.45
Avstrijska zlata renta 4%	121.25
Avstrijska krona renta 4%	101.10
Avstrijska inv. renta 3 1/2%	93.35
Ogrska zlata renta 4%	121.25
Ogrska krona renta 4%	99.45
Ogrska inv. renta 3 1/2%	91.51
Avstro-ogrski bančni delnice	16.43
Kreditne delnice	668.40
London vista	239.65
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. v	117.10
20 mark	23.41
20 frankov	19.06
Italijanski bankovci	95.20
C. kr. cekini	11.30

Barve za umetnike, düsseldorfске dr. Schönfelda v pušicah, za akademične slikarje, ter Kasparjeve in Spitzauerjeve, dobé se pri tvrdki BRATA EBERL v Ljubljani, Franciskanske ulice.

Vnanja naročila proti povzetju. 524 7 11-9

Krojaški pomočnik

in

učenec

se takoj sprejmeta v Trbovljah 37 pri A Kosu 701 3-1

Za prodajalno z raznim blagom na deželi

išče se

blagajničarka.

Prednost imajo one, ki se razumejo tudi na prodajo raznega blaga. — Naslov pové upravnštvo „Slovenca“. 696 3-1

V najem se dá ali prodaja
prodajalnica
s specerijskim blagom,
dobro založena z vsakovršnim blagom,
iz proste roke. Prezame se lahko takoj. Letni promet znaša 24.000 K. Prodajalnic, zelo pripravnih, je tik farne cerkve sv. Katarine v Branciji, pošta Stanjel na Primorskem. Ponudbe sprejema lastnik Anton Kodre, trgovec v Gorji Branciji, ali pa naše upravnštvo. 703 8-1

Solnčnike

421 v največji izbi 96

po najnižjih cenah priporočila

L. Mikusch

v Ljubljani, Mestni trg 15.

Razglas.

Na mestni nižji realki v Idriji (s pripravljavnim razredom) je razpisano začetkom šolskega leta 1903/4

mesto učitelja za verovnik

s slovenskim učnim jezikom s prejemki in pravicami v smislu § 4 postavbe z dné 19. septembra 1898, drž. zak. št. 173.

Ako se ne oglasijo zakonito usposobljeni prosilci, oziralo se bo tudi na kandidate, ki se pripravljajo na izpit. Zagotovi se jim v tem slučaju letne remuneracije K 2000.—. Prošnje, naslovljene na mestni zastop idrijski, je vložiti z vsemi potrebnimi prilogami do 15. junija t. l. pri ravnateljstvu mestne nižje realke v Idriji.

Mestno županstvo v Idriji,

dné 16. maja 1903.

702 1-1

Ana Stare, poroj. Wran, javlja v svojem in v imenu ostalih sorodnikov prežalostno vest o smrti svojega iskreno ljubljene soproga, gospoda

Mihaela Stareta

inženirja in posestnika

ki je po dolgem, jako hudem trpljenju, previden s svetimi zakramenti za umirajočo, preminil dne 18. maja ob 4. uri popoldne v 62. letu svoje dobe.

Zemeljski ostanki predragega rajnika se bodo v sredo, dné 20. maja, ob pol 4. uri popoldne prenesli od hiše žalosti, Veliki Mengeš, št. 22, na pokopališče v Mengšu in ondaj v družbinskem grobu položili k zadnjemu počitku.

Svete maše zadušnice se bodo darovale v župni cerkvi v Mengšu.

Dragega rajnika priporočamo v molitev in blag spomin.

Mengeš, dne 18. maja 1903.

Zahvala.

Za mnogobrojne dokaze iskrenega sočutja povodom bolezni in smrti naše iskreno ljubljene sestre, svakinje in tete, gospodične

Antonije Pavšlar

kakor tudi za številno spremstvo na zadnjem potu drage nam pokojnice izrekamo vsem sorodnikom znanec in prijatelj, posebno častilo duhovščini, slavnemu moškemu pevskemu društvu za gniljivo petje, pristrčno zahvalo.

Kranj, 19. maja 1903.

Žalujoči ostali.

Zahvala.

700 1-1

Za mnogobrojne dokaze ljubeznivega sočutja ob hitri smrti naše iskreno ljubljene hčerke, učenke IV. razreda

Micike Hrastelj

kakor tudi za častno in tolažljivo spremstvo k zadnjemu počitku izrekamo svojo pristrčno zahvalo prečast. duhovščini, čislannemu učiteljskemu oboju, vsem sorodnikom, prijateljem in znanec, ki so ob blizu in daleč prihitevi, pripomogli k zelo sjašnemu sprejedu v našo veliko tolažbo.

Zagorje ob Savi, 17. maja 1903.

Žalujoča rodbina.

694 3-1